

Column

De Sociale nota 1993

Bij de begrotingsstukken van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid voor het vergaderjaar 1992-1993 van de Tweede Kamer is dit jaar voor het eerst de Sociale nota 1993 opgenomen. Dit document is de opvolger van een reeks afzonderlijke jaarlijks omstreeks de derde dinsdag in september te verschijnen nota's, zoals de Nota Sociale Zekerheid, de Inkomensnota en de Rapportage Arbeidsmarkt. Doel van de Sociale nota is meer dan voorheen de afzonderlijke beleidsterreinen van het ministerie op een inhoudelijke wijze met elkaar te verbinden. Daarnaast onderscheidt de nota zich van de jaarlijkse Memorie van Toelichting bij de begroting door de strategische oriëntatie ervan. Hoe moeten we dit nieuwe beleidsinstrument waarderen en kan het als een verbetering van de oude situatie worden opgevat?

De nota bestaat uit een aantal met cijfers geardeerde beschouwingen over de afzonderlijke beleidsterreinen, te weten: inkomen, sociale zekerheid, arbeidsomstandigheden en arbeidsmarkt. De rode draad die door deze hoofdstukken loopt betreft het thema arbeidsparticipatie of anders gezegd de bijdrage welke de verschillende beleidsterreinen afzonderlijk of in onderlinge samenhang leveren aan de bevordering van de arbeidsparticipatie van de Nederlandse burgers. Daarvan afgeleid is er tevens aandacht voor wat wordt aangeduid als de waarborgfunctie. Dit is de inkomensgarantie die burgers hebben in geval geen of onvoldoende arbeidsinkomen kan worden verworven.

Naast de genoemde hoofdstukken bevat de nota tevens een drietal hoofdstukken over meer algemene onderwerpen. Dit zijn: bestuurlijke

vraagstukken, de arbeidsmarkt voor lager opgeleiden en gelijke kansen op werk. De Sociale nota wordt afgesloten met een aantal, veelal cijfermatige, bijlagen.

De Sociale nota is vlot geschreven en goed leesbaar. Wie de aangeboden informatie tot zich neemt, weet zich in korte tijd goed geïnformeerd over het beleidsterrein van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. In potentie is deze eerste Sociale nota een veelbelovend beleidsinstrument. Aan de andere kant is er in vergelijking met de voorheen bestaande afzonderlijke nota's een duidelijk zichtbaar – hoofdzakelijk kwantitatief – informatieverlies. De Sociale nota is beknopter en biedt daardoor minder mogelijkheden voor inhoudelijke uitweidingen over bijvoorbeeld resultaten van beleidsonderzoek. Een ernstig gemis is dit niet.

Wat de nota vooral interessant maakt, is dat het een goed beeld geeft van het stadium waarin de beleidsontwikkeling op dit departement zich momenteel bevindt. Er is duidelijk sprake van een strategische heroriëntatie. Op het vlak van sociale zekerheid is men bijvoorbeeld zoekende naar mogelijkheden van duurzame vernieuwing van het huidige stelsel. De alternatieven worden beschreven in termen van respectievelijk een ministelsel (alleen wettelijke dekking van het sociale minimum), een geprivatiseerd stelsel (overheidszorg als sluitstuk) en een basisstelsel (ook boven-minimale inkomensgaranties door de overheid). Op het vlak van de arbeidsmarkt onderscheidt men drie aangrijpingspunten voor arbeidsmarktbeleid; namelijk een versterking van de marktwerking, verbetering van de samenwerking tussen uitvoeringsorganisaties en tussentoe een zo efficiënt en effectief mogelijk werkende arbeidsvoorzieningsorganisatie. Bij arbeidsomstandigheden staat de zelfwerkzaamheid van werkgevers en werknemers voorop. De

* Erik de Gier is lid van de redactie van het tijdschrift *Arbeidsvraagstukken*.

overheid trekt zich mede vanwege Europese ontwikkelingen in dit geval terug op de kerntaken: het stellen en handhaven van basisnormen en het stimuleren van de zorg voor goede arbeidsomstandigheden. Tenslotte wenst men aan de inkomenskant door middel van diverse maatregelen voornamelijk de afstand tussen uitkeringsgerechtigden en werkenden te versterken om op die manier betaald werk aantrekkelijker te maken.

De doelstelling en uitgangspunten van de nota komen het best tot hun recht in de drie meer algemene hoofdstukken. Het hoofdstuk over bestuurlijke vraagstukken toont de vergaande veranderingen die in gang zijn gezet in de richting van een intensievere (regionale in plaats van sectorale) samenwerking van allerlei uitvoeringsinstanties. De aandacht voor lager opgeleiden laat zien welke grote problemen er op dit terrein bestaan. Tenslotte is ook de aandacht voor (het ontbreken van) gelijke kansen op betaald werk van diverse categorieën als min-

derheden, ouderen, langdurig werklozen, etc. onthullend.

Samenvattend vormt de nota een boeiende neerslag van de contouren van de transitie waarin het sociale overheidsbeleid zich in het laatste decennium van deze eeuw bevindt. Het is daarom te hopen dat de hier ingezette lijn in de toekomst zal worden voortgezet. De Sociale nota zou kunnen uitgroeien tot een volwaardige sociale tegenhanger van de Miljoenennota. Het is dan wel een vereiste dat ook andere sociale beleidsterreinen zoals volksgezondheid, sociaal-cultureel welzijn, onderwijs en volkshuisvesting in onderlinge samenhang in de nota een plaats vinden. Dit is vooralsnog een utopie vanwege de verkokering tussen de departementen. Maar het moet gezegd; voorlopig biedt de Sociale nota een waardevol en bruikbaar handvat voor al diegenen die zijn geïnteresseerd in het sociale overheidsbeleid en de feitelijke veranderingen die daarin optreden.